Toolkaart Bloeiende randen

Bloeiende randen kunnen vele vormen aannemen (akkerranden, bloemstroken, bloeiende kopakkers, etc.). Ze zijn een belangrijke aanvulling op de biodiversiteit in het agrarisch gebied: de bloeiende kruiden in deze randen zijn een belangrijke voedselbron voor insecten en de zaden van akkerkruiden zijn van bijzonder belang voor vogels als de patrijs, kwartel, veldleeuwerik, grauwe gors en geelgors. Naast voedselbron zijn (akker)randen van grote waarde als dekking en foerageergebied voor zoogdieren en vogels.

Bloeiende akkerranden vergroten ook de 'functionele agrobiodiversiteit': ze trekken natuurlijke vijanden aan (sluipwespen, zweefvliegen, loopkevers, spinnen, enz.) die helpen plagen in het hoofdgewas te onderdrukken. Door een veelheid van soorten uit verschillende plantenfamilies zijn akkerranden ook van betekenis voor (honing)bijen.

Bloeiperiode

Langdurige aanwezigheid van bloeiende planten bereiken we door het zaaien van soorten met een lange bloeitijd of door het zaaien van veel verschillende soorten die gezamenlijk voor een onafgebroken bloeiperiode zorgen. Het gelijktijdig zaaien van eenjarige bloeiers en meerjarige planten geeft het beste resultaat. De eenjarige soorten zorgen voor bloei in het eerste jaar en onderdrukken onkruid.

Aanleg en beheer

In het algemeen houden bloeiende randen van droogte en warmte. De aanleg van randen in de schaduw van opgaand bos is daarom af te raden. Afhankelijk van het mengsel kan vanaf begin maart tot half mei ingezaaid worden. Om de bloeitijden te vervroegen kan eventueel een deel in de herfst worden gezaaid. De benodigde hoeveelheid zaad per hectare is 20 à 25 kg.
Akkerkruiden zijn lichtkiemers. De zaden moeten daarom aan de oppervlakte blijven. Om niet uit te drogen moeten de zaden na het zaaien stevig worden aangedrukt. Weersomstandigheden kunnen de opkomst van die zaden sterk beïnvloeden.

Om akkerkruiden in stand te houden, is het goed om de bodem open te houden, door na het maaien van de akkerkruiden de grond oppervlakkig met een eg te bewerken of ondiep te ploegen. Het is mogelijk de randen in het najaar of voorjaar te bewerken. Om de natuurwaarde van de rand zo groot mogelijk te maken is het wenselijk de opslag in de winter te laten staan. Zaadetende vogels en zoogdieren vinden er een welkome voedselbron en in overblijvende stengels kunnen insecten overwinteren.

Welke soorten kiest u?

Een goed bijenmengsel bevat:

- Bloemen die veel nectar- en/of stuifmeel leveren en die intensief worden bezocht door (honing)bijen of andere bestuivers.
- Planten waarvan de bloei zoveel mogelijk plaatsvindt in de kritieke periode in het voorjaar en de nazomer. In de kritieke periode is er voor de bijen weinig voedsel te vinden in de vorm van bloeiende cultuurgewassen. Het zijn juist wel perioden waarin het bijenvolk groeit en dus ruim voedsel nodig heeft (april-mei: expansie van het volk met zomerbijen, sept.-okt.: ontwikkeling van winterbijen)
- Liefst inheemse soorten.

Een geschikt mengsel kan bijvoorbeeld worden samengesteld uit:

		Bloeimaand (rood is kritieke periode)						
Naam	Latijnse naam	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Aandeel %
Alexandrijnse klaver	Trifolium alexandrium	*	*	*	*	*	*	9
Boekweit	Palygonum fagapyrum esculentum		*	*	*	*	*	17
Cosmea	Cosmos bipinnatus			*	*	*	*	11
Dille	Anethum graveolens			*	*	*		6
Gele ganzenbloem	Glebionis segetum		*	*	*	*		11
Goudsbloem	Callendula officinalis	*	*	*	*	*	*	14
Honingklaver witte	Melilotus albus	*	*	*	*	*		8
Klaproos	Papaver rhoeas	*	*	*				3
Borage	Borragio offinalis		*	*	*	*		4
Luzerne	Medicago sativa		*	*	*	*		9
Phacelia	Phacelia tanacetifolia	*	*	*	*	*		3
Wouw	Reseda lutea/luteola		*	*	*	*		5
								100

NB: Gelet op de vorstgevoeligheid van boekweit is aan te raden dit mengsel na half mei te zaaien.

Andere soorten die in de mengsels kunnen worden opgenomen zijn o.a. venkel, groot akkerscherm, gipskruid, korenbloem, (kleine) zonnebloem, wilde peen, duizendblad, (wilde) margriet, gele kamille, rolklaver, witte klaver, muskuskaasjeskruid, kamgras, gewoon struisgras, roodzwenkgras, mosterdzaad en bladrammenas.

Voordelen bloemenranden:

- Door te zorgen voor voedsel en beschutting maken bloemenranden het platteland aantrekkelijker voor:
  - wilde fauna, flora
  - natuurlijke vijanden
  - bijen en andere bestuivers
- Dragen bij aan een positief imago van de landbouw.
- Waardering door recreanten en bewoners
- Verminderen de afhankelijkheid van insecticiden door het bevorderen van natuurlijke vijanden
- Verminderen sterk de emissie van gewasbeschermingsmiddelen en mest naar het oppervlaktewater door een vergroting van de teeltvrije zone.

Aandachtspunten:

- Bloeiende akkerranden kosten grondoppervlakte, wat ten koste gaat van het cultuurgewas. Aanleg, onderhoud en opbrengstderving worden soms gedekt door subsidies. Bloeiende akkerranden vallen onder de vergroeningsmaatregelen van het EU Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en kunnen ingezet worden als ecologisch aandachtsgebied.
- Doordat chemische onkruidbestrijding in randen slechts pleksgewijs is toegestaan, vraagt voorkomen van veronkruiding aandacht. Met een goede aanleg is al veel gewonnen (bijvoorbeeld aanleg na vals zaaibed, aanrollen na zaai). Veel nuttige tips hiervoor kunt u vinden in de “Handleiding inzaai akkerranden” op www.beedeals.nl

Bron:
www.bijenkennisnet.nl
www.bomenvoordetoekomst.nl

In het project Bee Deals werkt een groot aantal ketenpartijen aan de verbetering van de leefomgeving van de bijen. Bijen zijn als bestuivers van voedselgewassen immers cruciaal in onze voedselvoorziening. Onder begeleiding van CLM en Food4Bees nemen de volgende partijen bijvriendelijke maatregelen: Jumbo, The Greenery, Jansen-Dongen, de gemeenten Oss, Deventer, Alphen aan den Rijn, de Stuurgroep Kromme Rijnlandschap, de waterschappen De Dommel, Brabantse Delta, Aa en Maas, Rijnland, Stichtse Rijnlanden, Rivierenland, Drents Overijsselse Delta en Scheldestromen, Brabant Water, Dunea, Provincie Brabant, Provincie Zuid-Holland, Stichting Van der Hucht de Beukelaar en de Triodos Foundation.
Kijk voor meer informatie op www.beedeals.nl en @thebeedeals.
© CLM, september 2017